

Oponentský posudek diplomové práce

Jméno diplomanta: Barbora Obračajová

Téma a rozsah práce: Accountability Architecture of International Organizations Of International Development Law (94 s.)

Datum odevzdání práce: 2017

1. Aktuálnost (novost) tématu:

Předkladatelka práce se ve zabývá tématem aktuálním již zhruba 70 let. Tématem, které je průběžně diskutováno představiteli nauky i v praxi, zatím však bez jasného závěru. Problematika odpovědnosti mezinárodních organizací se zdaleka netýká oblasti mezinárodního rozvojového práva, spíše se týká integračních seskupení, na něž je přenášen výkon svrchovaných pravomocí členských států, a to stále ve větší míře. V této oblasti jde o naprosto zásadní otázku pro zajištění fungování mezinárodního právního řádu. V současném mezinárodním právu není sporu o tom, že protiprávní jednání mezinárodní organizace vyvolává odpovědnostní následky, nebylo však vždy zcela jasné, kdo by za něj měl nést odpovědnost, zda členské státy, nebo zda mezinárodní organizace sama, nebo zda mezinárodní organizace společně s členskými státy. Možností je jistě celá řada a každý konkrétní případ mezinárodně protiprávního jednání lze posuzovat samostatně. I přesto však existují určité typové situace, které v jednání mezinárodní organizace převládají. Celou analýzu a pochopitelně i kodifikační úsilí v dané oblasti komplikuje i skutečnost, že existuje celá škála mezinárodních organizací a ne všechny disponují stejným rozsahem pravomocí. Jednotlivé mezinárodní organizace a jejich orgány navíc mají různé rozhodovací procedury a je otázkou, zda by za mezinárodně protiprávní rozhodnutí mezinárodní organizace přijaté většinou, měly odpovídat i ty státy, které hlasovaly proti protiprávnímu nebo zjevně vadnému postupu. Zcela paradoxně tomu tak skutečně může být, protože v případě, že je v mezinárodní organizaci schváleno rozhodnutí, jehož naplnění může vyvolat odpovědnostní následky, přispíval by na náhradu škody každý členský stát mezinárodní organizace bez ohledu na to, jak hlasoval. Skutečnost, že mezinárodní organizace nejsou odpovědné nebo postižitelné za své jednání, je nutno analyzovat s přihlédnutím ke způsobům jejich fungování, zejména s přihlédnutím ke způsobu přijímání rozhodnutí. Je jistě rozdíl při přijímání rozhodnutí na úrovni OSN nebo WTO ve srovnání s IMF a WB. Mezinárodní organizace žije zpravidla z příspěvků, které jí na její činnosti poskytují právě členské státy, a s výjimkou těch organizací, v nichž se rozhodnutí přijímají na základě váženého hlasování, může nastat zcela paradoxní situace, když o směřování a činnosti mezinárodních organizací rozhodují státy, které na činnost mezinárodní organizace příliš nepřispívají a za jejichž chybné rozhodnutí bude nakonec platit stát, který s ním nesouhlasil, ale byl přehlasován.

Autorka práce se pochopitelně nemůže věnovat všem aspektům zvoleného tématu, ale je zjevné, že zvolila velmi zajímavé téma.

Práce je rozdělena do čtyř částí a ty pak do jednotlivých subkapitol. V úvodní kapitole definuje autorka práce pojem právo mezinárodního rozvoje a vysvětluje rozdíl mezi obecným konceptem odpovědnosti, mezinárodněprávní odpovědností za jednání zakázané mezinárodním právem a ručením (resp odpovědností za jednání nezakázané mezinárodním právem), ve druhé části se zabývá odpovědností mezinárodních organizací v oblasti mezinárodního práva rozvoje, ve třetí části popisuje rozdíl mezi OSN, organizacemi, které tvoří skupinu Světové banky a dalšími vybranými institucemi zabývajícími se podporou rozvojových zemí a v závěrečné části shrnuje poznatky z předchozích částí a poskytuje návrh na zlepšení koncepce odpovědnosti mezinárodních organizací působících v analyzované sféře mezinárodní spolupráce.

2. Náročnost tématu:

Zpracování práce vyžadovalo důkladnou analýzu relevantní judikatury a platné mezinárodněprávní úpravy. Téma práce je proto možno považovat za náročné, předkladatelka práce se musela seznámit s relevantní mezinárodní úpravou odpovědnosti v nejrůznějších oblastech mezinárodního práva, musela analyzovat základní pojmy a posoudit, zda jich lze použít na nově se formující oblast. Při analýze musela prostudovat značně rozdílné zdroje a zabývat se nejen mezinárodním právem v oblasti, která není příliš frekventovaná v české odborné literatuře a pochopitelně i obecně teoretickými koncepty odpovědnosti. To vše pak analyzovat a syntetizovat ve srozumitelných závěrech.

3. Hodnocení práce:

Předložená práce je systematicky členěna, autorka se drží zvolené struktury, jazyková styl a formální úroveň jsou na výborné úrovni, která zcela odpovídá požadavkům kladeným na obdobný typ prací. Při zpracování vycházela autorka z relevantních primárních a sekundárních zdrojů, které standardně cituje. Práce splňuje beze zbytku nároky kladené na obdobný druh kvalifikačních prací.

4. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě:

Jak je uvedeno již výše, práce je po formální i obsahové stránce zpracována velmi slušně. Nelze k ní mít žádné zvláštní připomínky, s ohledem na doporučený rozsah rozhodně bohatě postihuje to, co mohlo být od diplomové práce očekáváno.

Při obhajobě by autorka práce mohla vysvětlit koncepci „accountability“, oponent si přes značnou snahu autorky není jist, zda rozebíranou koncepci správně pochopil.

Jak zajistit, aby stát nenesl břemeno vyplývající z přiznané náhrady škody za mezinárodně protiprávní jednání mezinárodní organizace, přijaté rozhodnutím proti kterému hlasoval?

Existuje např. v OSN mechanismus, který by mohl hlavním přispěvatelům na její činnost zajistit efektivní kontrolu nad každodenní rozhodovací praxí. Tím oponent nemá na mysli rozhodování o zásadních otázkách v Radě bezpečnosti.

5. Doporučení:

Závěrem nezbyvá než uvést, že práci hodnotím velmi kladně, doporučuji ji proto k ústní obhajobě.

V Praze dne 16. dubna 2017

Vladimír Balaš